

Ölümünün 9. yıldönümü münasebetiyle...

Büyük şair Yahya Kemal Beyatlı

(Asım Sönmez'in albümünden)

Üstad
Madrit
Büyükelçisi
iken
(1932)

Prof. Dr. Faruk K. TİMURTAŞ

Büyük şair Yahya Kemal'i dokuz yıl önce, 11 Kasım 1958 de güzel bir sonbahar gününde kaybetmiştik. İstanbul Türkçesini ve İstanbul'u en güzel şekilde terennüm eden Yahya Kemal, son şiirlerinde daha çok ölüm ve sonbahar «tema»ları üzerinde durmuştu. Ölüm ve sonbaharı birbiriyle ilgili olarak, madde ve ruh plânında, vatan ve İstanbul içinde ele alan şairin:

*Ölmek kaderde var bize ürkiüntü vermiyor
Lâkin vatandan ayrılışın ızırâbı zor,*

Mısraları samimi bir duygunun ifadeleridir. Ölümüne rintçe bakmasını bilen Yahya Kemal'in «Sessiz Gemi», «Yol Düşünceleri», «Rindlerin Ölümü», «Eylül Sonu» adlı şiirleri ve bilhassa, ölümü başka bir musikiye geçiş şeklinde anlatan:

*İnsan duyar yerin dile gelmiş sükûtunu
Bir başka musikiye geçiş farzeder bunu*

beytiyle «Sonbahar» şiiri, asla unutulmayacak parçalarıdır.

Yahya Kemal, milli ve dinî değerlerimizi en iyi bilen, duyuran bir şairimizdir. Türk ve Müslüman olmanın şevk, heyecan ve hazzı mısralarının iç örgüsünde büyük bir ürperti halinde sezilir. O, Türk milletini Anadolu ve Rumeli topraklarında, dokuz yüz yılda (Malazgirt'ten bu yana) meydana gelen büyük ve mutlu bir terkip olarak kabul ediyordu. Bu terkip içinde dilimiz, dinimiz, kahramanlığımız maddî ve manevî eserlerimiz medeniyetimiz, geleneklerimiz, hâsılı bütün tîr tarih, coğrafya ve kültürümüz vardı. Yahya Kemal bunları dile getirmiştir. Büyük bestekâr İtrî için söyledikleri kendisi hakkında da doğrudur:

*O dehâ öyle toplamış ki bizi,
Yedi yüz yıl süren hikâyemizi,
Dinlemiş ihtiyar çınarlarından.*

İtrî'nin musikisinde olduğu gibi, Yahya Kemal'in şiirlerinde de, bir taraftan din, bir taraftan Boğaz, Mavi Tuna, gür Fırat, gök ve yerlerimizle bütün hayat çağıldamakta; hüznümüz, şevkimiz, zaferlerimizle bize benzer o kâinat olmaktadır.

Yahya Kemal, «Kökü mâzide olan âtiyim» mısraı ile büyük bir gerçeği anlatmıştır. Bu söz, bütün işlerimizde ve çalışmalarımızda, medeniyet yolundaki hamlelerimizde prensip olarak alınmağa lâyık bir sözdür. Millet hayatı, geçmiş hal ve gelecekte meydana gelen bir bütündür ve hal, geçmiş ile gelecek arasında bir köprüdür. Geçmiş bütün büyüklüğü ile iyice kılmek, tanımak ve anlamak bizi geleceğe daha iyi hazırlar. Millet hayatında sadece hal hiçbir şey ifade etmez. Köprü'nün birleştiği kıyılar ehemmiyetlidir. Mürteciler ve aşırı ilericiler birer ucu açık köprülerde bulunan şaşkınlardır. Birinin önü öbürünün arkası boşluktur. Gerçek muhafazakâr ve milliyetçi ise mâziden aldığı kuvvetle istikbale koşan ve köprüsünü sağlam temeller üzerine kuran kimsedir. «Kökü mâzide olan âtiyim» sözü, yurt köşelerinde levhalaşmalı, âbidelere kazılmalıdır.

Yahya Kemal'in şiiri de güzel bir terkipin mahsulüdür. Eski şiirlerimizi ve Batı şiirini iyi tanıyan Yahya Kemal, bunlardan faydalanarak bize yeni bir şiir anlayışı ve estetiği getirmiştir. Şekil ve kelimelerine bakılarak haklarında eskidir hükmü verilen bazı şiirlerin de de yeni bir ruh vardır. O, bazılarının yanlış olarak dedikleri gibi son bir Osmanlı şairi değildir. Zamanının en yeni şiir telâkkisine sahip, edebiyatımızda yeni bir devir açmış bir sanatkârdır. Dinî ve millî iman ve heyecan kaynaklarından, tarihten gidilmeyen, bir şairin yeni olmasına elbette mâni teşkil etmez.

Yahya Kemal bir rübaisinde ölümü, bir musiki âletinde telin kopması neticesinde ahengin ebediyen kesilmesine benzetmiştir:

*Her rind bu bezmin nedir encâmı bilir,
Dünyâmızı nâgâh zalâm örtebilir.
Bir tel kopar, âhenk ebediyyen kesilir...
Bir tel kopar, âhenk ebediyyen kesilir...*

Dokuz yıl önce tel kopup âhenk maddeten kesildi ama, O, şiirleriyle türkçe yaşadığı müddetçe yaşayacak bir sanatkârdır.

Yahya Kemal'in şiirleri hayatında iken kitap hâlinde toplanmamıştı. Ölümünden sonra İstanbul Fetih Cemiyeti'ne bağlı olarak kurulan «Yahya Kemal Enstitüsü» tarafından eserleri güzel bir şekilde basılarak onu çok seven Türk milletine sunulmuş bulunuyor. Büyük şairin şiirleri «Kendi Gök Kubbeimiz», «Eski Şiirin Rüzgârıyla», «Rübâ ler-Hayyâm Rübâilerini Türkçe Söyleyiş» başlıklarıyla dört kitap hâlinde ve üç cilt olarak yayınlanmıştır. Ayrıca İstanbul ile ilgili yazıları «Aziz İstanbul» Millî Mücadele yıllarına ait yazıları «Eğil Dağlar» adı altında toplanmıştır. Bunlar hakkında başka yazılarımda bilgi vereceğim.

Ölümünün 9. yıldönümünde büyük şairimizin aziz hâtırasını saygıyla anarız.

